

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

9 октомври 2014 година *

„Преюдициално запитване — Социално осигуряване — Регламент (ЕИО) № 1408/71 — Член 22, параграф 2, втора алинея — Здравно осигуряване — Болнично лечение, предоставено в друга държава членка — Отказ да се издаде предварително разрешение — Липса на лекарства и медицински материали от първа необходимост“

По дело C-268/13

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunalul Sibiu (Румъния), с акт 7 май 2013 г., постъпил в Съда на 16 май 2013 г., в производството

Elena Petru

срещу

Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Sibiu,

Casa Națională de Asigurări de Sănătate,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: М. Pešič, председател на състава, А. Ó Caoimh, С. Toader, Е. Jarašiūnas (докладчик) и С. G. Fernlund, съдии,

генерален адвокат: Р. Cruz Villalón,

секретар: L. Carrasco Marco, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 26 март 2014 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-жа Petru, от R. Giura, адвокат,
- за Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Sibiu и Casa Națională de Asigurări de Sănătate, от F. Cioloboc, С. Fechete и L. Bogdan, в качеството на представители,
- за румънското правителство, от R.-I. Hațieganu, А.-L. Crișan и R. H. Radu, в качеството на представители,

* Език на производството: румънски.

— за правителството на Обединеното кралство, от J. Beeko, в качеството на представител, подпомагана от M. Gray, barrister,

— за Европейската комисия, от C. Gheorghiu и D. Martin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 19 юни 2014 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 22, параграф 2, втора алинея от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в изменената му и актуализирана редакция съгласно Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 година (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31), изменен с Регламент (ЕО) № 592/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година (ОВ L 177, 2008 г., стр. 1, наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Petru, от една страна, и Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Sibiu (Здравноосигурителна каса, окръг Сибиу) и Casa Națională de Asigurări de Sănătate (Национална здравноосигурителна каса), от друга страна, по повод на искането на г-жа Petru да ѝ бъдат възстановени разходите за предоставеното ѝ в Германия болнично лечение.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Член 22 от Регламент № 1408/71 е озаглавен „Престой извън територията на компетентната държава — завръщане или смяна на пребиваването в друга държава членка по време на болест или майчинство — необходимост от заминаване в друга държава членка за получаване на подходящо лечение“ и гласи:

„1. Заето или самостоятелно заето лице, което отговаря на предвидените от законодателството на компетентната държава условия за придобиване на право на обезщетения, като при необходимост се вземат предвид разпоредбите на член 18, и:

[...]

- в) което е получило разрешение от компетентната институция да отиде на територията на друга държава членка, за да получи подходящо за състоянието си лечение,

има право на:

- i) предоставяните [за сметка] на компетентната институция обезщетения в натура от институцията по мястото на престой [...], в съответствие с разпоредбите на прилаганото от тази институция законодателство, като осигурено при нея лице; въпреки това, продължителността на периода, през който се предоставят обезщетенията, се урежда от законодателството на компетентната държава;

[...]

2. [...]

Не може да се прави отказ за даване на разрешението, което се изисква съгласно параграф 1, буква в), когато въпросното лечение е сред обезщетенията, предвидени от законодателството на държавата членка, на чиято територия пребивава съответното лице, и когато лицето не може да получи такова лечение в рамките на обичайно необходимото време за получаване на въпросното лечение в държавата членка на пребиваване, като се има предвид текущото му здравословно състояние и вероятното развитие на болестта.

3. Параграфи 1 [...] и 2 се прилагат по аналогия за членове на семейството на заето или самостоятелно заето лице.

[...]“.

- 4 На основание член 2, параграф 1 от Регламент (ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 година относно определяне на реда за прилагане на Регламент № 1408/71 (ОВ L 74, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 74) Административната комисия за социална сигурност на работниците мигранти, посочена в член 80 от Регламент № 1408/71, одобрява образец на необходимото удостоверение за прилагане на член 22, параграф 1, буква в), подточка i) от този регламент, а именно формуляр E 112.

Румънското право

- 5 Член 208, алинея 3 от Закон № 95/2006 за реформата в областта на здравеопазването (Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, *Monitorul Oficial al României*, част I, бр. 372, от 28 април 2006 г.) предвижда:

„Здравното осигуряване е задължително и действа като единна система, а целите, посочени в алинея 2, се осъществяват въз основа на следните принципи:

- a) възможност на осигурените лица свободно да избират своята здравноосигурителна каса;
- b) солидарност и субсидиарност при създаването и използването на фондовете;
- c) възможност на осигурените лица свободно да избират доставчиците на медицински услуги, лекарства и медицинско оборудване, при условията на този закон и на рамковия договор;
- d) децентрализация и самоуправление;
- e) задължително участие в плащането на здравноосигурителните вноски за формирането на Единния национален здравноосигурителен фонд;
- f) участие на осигурените лица, на държавата и на работодателите в управлението на Единния национален здравноосигурителен фонд;
- g) равнопоставен и недискриминационен достъп на всички осигурени лица до основен пакет от здравни услуги;
- h) прозрачност на дейността на здравноосигурителната система;

- i) свободна конкуренция между доставчиците, които сключват договори със здравноосигурителните каси“.
- 6 Съгласно член 40, алинея 1, буква б) от приложението към Заповед № 592/2008 на управителя на Националната здравноосигурителна каса (Ordinul președintelui Casei Naționale de Asigurări de Sănătate nr. 592/2008) от 26 август 2008 г. за одобряване на методиката за използване, в рамките на румънската здравноосигурителна система, на формулярите, издавани по реда на Регламент № 1408/71 и Регламент № 574/72 (*Monitorul Oficial al României*, част I, бр. 648, от 11 септември 2008 г.), изменена със Заповед № 575/2009 (*Monitorul Oficial al României*, част I, бр. 312, от 12 май 2009 г. и обнародвана поправка в *Monitorul Oficial al României*, част I, бр. 461, от 3 юли 2009 г.):

„Формуляр Е 112 се издава на наети или на самостоятелно заети лица и на членове на тяхното семейство, на които е разрешено да заминат в друга държава членка, за да получат медицински услуги“.

- 7 Член 40, алинея 3 от тази заповед предвижда:

„В случая по параграф 1, буква б) компетентната институция не може да откаже да издаде формуляр Е 112, когато съответните услуги са сред осигуряваните съгласно законодателството на държавата членка, на чиято територия пребивава заинтересованото лице, и не могат, предвид текущото здравословно състояние на това лице и вероятното развитие на болестта му, да му бъдат предоставени в държавата членка по местопребиваване в срока, който обичайно е необходим за получаване на съответното лечение“.

- 8 Член 8, алинея 1 от приложението към Заповед № 729/2009 на Националната здравноосигурителна каса от 17 юли 2009 г. за одобряване на методиката за възстановяване на разходите за здравни услуги, предоставени въз основа на международните актове в областта на здравеопазването, по които Румъния е страна (Ordinul nr. 729/2009 al Casei Naționale a Asigurărilor de Sănătate pentru aprobarea Normelor metodologice privind rambursarea și recuperarea cheltuielilor reprezentând asistența medicală acordată în baza documentelor internaționale cu prevederi în domeniul sănătății la care România este parte) (*Monitorul Oficial al României*, част I, № 545, от 5 август 2009 г.), гласи:

„Ако лице, осигурено по здравноосигурителната система на Румъния, замине за друга държава — членка на Европейския съюз, за да получи там медицинско лечение без предварителното разрешение на здравноосигурителната каса, към която то се води на отчет като здравноосигурено лице, стойността на извършените медицински услуги е за негова сметка“.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

- 9 От акта за преюдициално запитване е видно, че г-жа Petru от години страда от тежки сърдечносъдови заболявания. През 2007 г. тя претърпява инфаркт на миокарда, вследствие на който е подложена на хирургическа интервенция. През 2009 г. здравословното ѝ състояние се влошава, поради което е приета в Института по сърдечносъдови заболявания в Тимишоара (Румъния) (Institutul de Bolii Cardiovasculare de Timișoara). Въз основа на направените ѝ там медицински изследвания се взема решение да се извърши операция на отворено сърце за смяна на митралната клапа и поставяне на два стенда.
- 10 Като преценява, че материалните условия в това болнично заведение са незадоволителни с оглед на необходимата хирургична намеса, г-жа Petru отива в клиника в Германия и там се подлага на въпросната операция. Общата стойност на последната, включително на следоперативното болнично лечение, възлиза на 17 714,70 EUR.

- 11 Преди да замине за Германия, г-жа Petru иска от Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Sibiu да поеме стойността на операцията, като съответно издаде формуляр E 112. Искането ѝ, постъпило на 2 май 2009 г., е отхвърлено, по съображение че от доклада на лекуващия лекар не е видно, че исканата медицинска услуга, която е част от основния пакет от здравни услуги, не може да бъде извършена в медицинско заведение в Румъния, и то в разумен срок от гледна точка на здравословното състояние на г-жа Petru и на развитието на нейната болест.
- 12 На 2 ноември 2011 г. г-жа Petru подава искова молба, в която иска Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Sibiu и Casa Națională de Asigurări de Sănătate да бъдат осъдени да ѝ заплатят като обезщетение равностойността в румънски леи на сумата от 17 714,70 EUR. В подкрепа на исковата си молба тя изтъква, че болничните условия в Института по сърдечносъдови заболявания в Тимишоара са били крайно незадоволителни, тъй като същият не е разполагал с лекарства и медицински материали от първа необходимост и с достатъчен брой легла, и че поради сложността на предстоящата интервенция и посочените лоши условия е решила да напусне това болнично заведение и да отиде в клиника в Германия.
- 13 След като с решение от 5 октомври 2012 г. първоинстанционният съд отхвърля предявения иск, г-жа Petru обжалва пред Tribunalul Sibiu (окръжен съд в Сибиу).
- 14 В подкрепа на жалбата си г-жа Petru се позовава на член 208, алинея 3 от Закон № 95/2006, член 22, параграф 1, буква в) и параграф 2, втора алинея от Регламент № 1408/71, както и на Хартата на основните права на Европейския съюз.
- 15 Ответниците в главното производство искат жалбата да бъде отхвърлена, като изтъкват, че г-жа Petru не отговаря на условията за издаване на формуляр E 112, тъй като не е доказала невъзможността да получи в Румъния в разумен срок съответната медицинска услуга. Те се позовават на разпоредбите на регламенти № 1408/71 и № 574/72, на Закон № 95/2006 и на Заповед № 592/2008, изменена със Заповед № 575/2009, както и на член 8 от Заповед № 729/2009.
- 16 Запитващата юрисдикция посочва, че страните в главното производство тълкуват различно разпоредбите на националното право и на правото на Съюза, приложими към спора, с който е сезирана, и че разрешаването на същия зависи от начина, по който ще бъде тълкуван член 22 от Регламент № 1408/71.
- 17 При тези обстоятелства Tribunalul Sibiu решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„От гледна точка на член 22, параграф 2, втора алинея от [Регламент № 1408/71] как следва да се тълкува невъзможността лечението да бъде предоставено в страната по местопребиваване — абсолютно или по целесъобразност, с други думи, положение, при което хирургическата интервенция може да бъде извършена в страната по местопребиваване своевременно и по подходящия начин в техническо отношение, доколкото са налице необходимите специалисти и дори същото равнище на специализирани познания, но има недостиг на лекарства и на медицински материали от първа необходимост, равнозначно ли е на положение, при което нужното медицинско лечение не може да бъде осигурено по смисъла на посочения член?“.

По преюдициалния въпрос

По допустимостта

- 18 Румънското правителство, припомняйки че националният съд е този, който трябва да опише в преюдициалното си запитване фактическата обстановка, в която се вписват въпросите, които поставя на Съда, отбелязва, че в случая запитващата юрисдикция не е изложила фактите по главното производство, така както те произтичат от представените пред нея доказателства, а само е възпроизвела твърденията на страните. Според Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Sibiu и Casa Națională de Asigurări de Sănătate обаче фактическото твърдение на г-жа Petru за липса на лекарства и медицински материали от първа необходимост, което е в основата на поставения въпрос, се опровергава от тези доказателства, поради което този въпрос изобщо не е от полза за решаването на висящия спор.
- 19 Румънското правителство отбелязва освен това, че запитващата юрисдикция не е посочила причините, поради които смята, че за решаването на спора по главното производство е необходим отговор на поставения от нея въпрос.
- 20 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика въведеното с член 267 ДФЕС производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът предоставя на националните юрисдикции насоките за тълкуването на правото на Съюза, необходими им за разрешаването на висящия пред тях спор (решения Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, т. 47 и Impacto Azul, C-186/12, EU:C:2013:412, т. 26).
- 21 В рамките на това сътрудничество само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на висящото пред него дело — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда (вж. по-специално решения Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, т. 59 и Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, C-217/05, EU:C:2006:784, т. 16).
- 22 За да може Съдът да даде полезно за националния съд тълкуване на правото на Съюза, член 94 от Процедурния правилник на Съда предвижда, че преюдициалното запитване трябва да съдържа в частност кратко изложение на предмета на спора по главното производство и на релевантните факти, така както са установени от запитващата юрисдикция, или поне изложение на фактите, на които се основават въпросите, и да излага причините, поради които посочената юрисдикция има въпроси относно тълкуването или валидността на някои разпоредби на правото на Съюза, както и установената от нея връзка между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо в главното производство.
- 23 Доколкото свързаните с правото на Съюза въпроси по презумпция са релевантни, Съдът може да откаже да се произнесе по отправено от национална юрисдикция преюдициално запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (вж. по-конкретно решения Cipolla и др., C-94/04 и C-202/04, EU:C:2006:758, т. 25 и Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, EU:C:2012:361, т. 32).
- 24 Настоящият случай не е такъв.

- 25 Всъщност, от една страна, що се отнася до фактите по главното производство, актът за преюдициално запитване съдържа, под заглавие „Исковата молба“, изложение на твърденията на г-жа Petru, а под заглавие „Фактическата обстановка“ — фактическите данни, обобщени в точки 9—11 от настоящото решение. По този начин, макар запитващата юрисдикция да не се произнася по доказателствата, които страните представят, за да подкрепят или оборят тези твърдения, и поради това да не констатира, на този етап на производството, липсата на лекарства и медицински материали от първа необходимост, която е в основата на преюдициалния въпрос, тя излага поне фактите, на които се основава този въпрос.
- 26 От друга страна, що се отнася до причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването на член 22, параграф 2, втора алинея от Регламент № 1408/71, от акта за преюдициално запитване се вижда, че доколкото страните в главното производство тълкуват различно тази разпоредба, посочената юрисдикция се пита дали същата се прилага, когато невъзможността съответното лечение да се предостави в държавата членка по местопребиваване, се дължи на липса на лекарства и медицински материали от първа необходимост, и счита, че от отговора на този въпрос зависи как ще бъде решен спорът по главното производство.
- 27 Затова исканото тълкуване не е очевидно лишено от всякаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство и поставеният проблем не е хипотетичен, а се отнася до обсъжданите от страните в главното производство факти, които запитващата юрисдикция трябва да определи. Освен това Съдът разполага с необходимите данни, за да бъде полезен с отговора на поставения въпрос.
- 28 Следователно последният е допустим.

По съществуването на спора

- 29 С въпроса си запитващата юрисдикция пита по същество дали член 22, параграф 2, втора алинея от Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува в смисъл, че не може да се откаже разрешението, изисквано по параграф 1, буква в), подточка i) от същия член, когато поради липсата на лекарства и медицински материали от първа необходимост, в държавата членка по местопребиваване на осигуреното лице не може своевременно да бъде получено съответното болнично лечение.
- 30 Следва да се припомни, че член 22, параграф 2, втора алинея от Регламент № 1408/71 предвижда две условия, чието кумулативно наличие води до възникването на задължение за компетентната институция да издаде предварителното разрешение, поискано на основание параграф 1, буква в), подточка i) от същия член. Първото условие изисква въпросното лечение да е сред обезщетенията, предвидени от законодателството на държавата членка, на чиято територия пребивава осигуреното лице. Второто условие предполага лицето, което възнамерява да се подложи на лечение в държава членка, различна от тази, на чиято територия пребивава, да не може да получи такова лечение в рамките на обичайно необходимото време за получаване на въпросното лечение в държавата членка на пребиваване, като се има предвид текущото му здравословно състояние и вероятното развитие на болестта (вж. в този смисъл решение Елчинов, C-173/09, EU:C:2010:581, т. 53 и 54 и цитираната съдебна практика).
- 31 Във връзка с това второ условие, до което в случая се отнася преюдициалният въпрос, Съдът вече е постановил, че не може да се откаже изискваното разрешение, когато в държавата членка, на чиято територия пребивава съответното лице, не може своевременно да бъде получено идентично или еднакво ефикасно лечение (вж. в този смисъл решения Inizan, C-56/01, EU:C:2003:578, т. 45 и 60; Watts, C-372/04, EU:C:2006:325, т. 61 и Елчинов, EU:C:2010:581, т. 65).

- 32 В това отношение Съдът е пояснил, че когато преценява дали в държавата членка на местопребиваване може своевременно да бъде получено еднакво ефикасно лечение, компетентната институция е длъжна да вземе предвид всички обстоятелства по конкретния случай, като надлежно отчете не само медицинското състояние на пациента към момента на подаването на искането за разрешение и евентуално интензивността на страданията или естеството на увреждането на пациента, което би могло например да препятства или прекомерно да затруднява упражняването на професионална дейност, но и историята на заболяването му (решения *Inizan*, EU:C:2003:578, т. 46; *Watts*, EU:C:2006:325, т. 62 и *Елчинов*, EU:C:2010:581, т. 66).
- 33 Сред обстоятелствата, които компетентната институция е длъжна да вземе предвид, в конкретен случай може да се окаже и това, че липсват лекарства и медицински материали от първа необходимост — както се твърди например в главното производство. Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точка 25 от заключението си, член 22, параграф 2, втора алинея от Регламент № 1408/71 не прави разлика, що се отнася до причините, поради които определено лечение не може да бъде своевременно предоставено. Липсата на лекарства и на медицински материали пък очевидно може, както липсата на специално оборудване или специфични умения, да се окаже пречка за това в държавата членка по местопребиваване своевременно да бъде получено идентично или еднакво ефикасно лечение.
- 34 Същевременно, както изтъкват правителствата на Румъния и Обединеното кралство, а също и Европейската комисия, от съдебната практика, цитирана в точка 31 от настоящото решение, следва, че невъзможността за лечение трябва се преценява, от една страна, общо за всички болнични заведения в държавата членка по местопребиваване, които са в състояние да предоставят съответното лечение, и от друга страна, предвид промеждутъка от време, през който същото може да бъде получено своевременно.
- 35 Що се отнася до главното производство, румънското правителство отбелязва, че г-жа Petru е имала право да се обърне към всяко друго болнично заведение в Румъния, което разполага с оборудването, необходимо за операцията, от която тя се нуждае. Освен това посочва, наред с ответниците в главното производство, че съгласно доклада на лекуващия лекар тази операция е трябвало да бъде направена в срок от три месеца. Поради това, ако се докажат фактическите твърдения на г-жа Petru за липса на лекарства и медицински материали от първа необходимост в Института по сърдечносъдови заболявания в Тимишоара, запитващата юрисдикция трябва да прецени дали в този срок въпросната операция не е можело да бъде извършена в някое друго болнично заведение в Румъния.
- 36 С оглед на изложените съображения, на поставения въпрос следва да се отговори, че член 22, параграф 2, втора алинея от Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува в смисъл, че не може да се откаже разрешението, изисквано по параграф 1, буква в), подточка i) от същия член, когато поради липсата на лекарства и медицински материали от първа необходимост, в държавата членка по местопребиваване на осигуреното лице не може своевременно да бъде получено съответното болнично лечение. Невъзможността за лечение трябва да се преценява общо за всички болнични заведения в тази държава членка, които могат да предоставят въпросното лечение, и предвид промеждутъка от време, през който същото може да бъде получено своевременно.

По съдебните разноси

- 37 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 22, параграф 2, втора алинея от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в изменената му и актуализирана редакция съгласно Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 година, изменен с Регламент (ЕО) № 592/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година, трябва да се тълкува в смисъл, че не може да се откаже разрешението, изисквано по параграф 1, буква в), подточка i) от същия член, когато поради липсата на лекарства и медицински материали от първа необходимост, в държавата членка по местопребиваване на осигуреното лице не може своевременно да бъде получено съответното болнично лечение. Невъзможността за лечение трябва да се преценява общо за всички болнични заведения в тази държава членка, които могат да предоставят въпросното лечение, и предвид промеждутъка от време, през който същото може да бъде получено своевременно.

Подписи